

AI in pilots

“Goed nadenken over hoe je AI toepast en wat je wel/niet doet”

Hillie Beentjes is sinds augustus 2018 hoofddirecteur Financiën en Integrale Bedrijfsvoering bij het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat. Eerder was zij onder meer directeur Begrotingszaken en tevens plaatsvervangend directeur-generaal Rijksbegroting bij het ministerie van Financiën.

Ook het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat (IenW) beschikt over een 'kwartiermaker AI', in de persoon van Petra Delsing. Ze zegt: "AI is een middel om een beleidsdoel te halen. Het is niet het doel om zoveel mogelijk AI-toepassingen te hebben. Het doel is dat bestuurders een weloverwogen keuze maken of ze AI wel of niet gaan inzetten."

AI moet *business driven* zijn, stelt Delsing. "AI is een heel hip hamertje, het biedt veel mogelijkheden, maar de beleidsdoelen staan centraal, daar begint het mee, niet bij de IT." De titel 'kwartiermaker AI', zegt ze, gaf precies aan waar de organisatie stond toen zij aantrad: "Beleidsmatig echt aan het begin. En wat ik heel mooi vond, was het besef: we beginnen vanaf dag één wel met een ethisch kader maken."

"We hebben een concept AI *Impact Assessment* gemaakt dat datalabs en projectleiders een handvat biedt om bij de ontwikkeling van AI-toepassingen gelijk ethiek mee te nemen, *ethics by design* toe te passen. Het rapport van de *High Level Expert Group* van de Europese Unie over AI en ethiek is daarvoor het uitgangspunt geweest, en dat hebben we *smart* gemaakt. Als gevolg van de Coronacrisis is het meer een bureau- en web-exercitie geworden dan we hadden gewild, maar we gaan de komende twee jaar testen. Doet het in de praktijk wat het zou moeten doen? Daarna kunnen we kijken hoe we verder daarmee willen gaan."

Vragen

AI staat nadrukkelijk op de bedrijfsvoering-agenda van IenW, stelt Hillie Beentjes. Ingegeven door vragen als: "Als je iets doet met algoritmes, wat betekent dat dan, en hoe gaan we daar dan mee om? Waar leg je dat dan vast? Hoe zorg je dat daar niks in mis gaat? En dat het ook nog herleidbaar is? Hoe kijken we naar de ethische kant? Dat soort vraagstukken komen nu steeds meer op het bordje van mijn directie terecht. Je moet IenW-breed weten wat er speelt, dat wordt verwacht, daar hameren ook de Tweede Kamer en de Algemene Rekenkamer op. Dus in die

ontwikkeling zitten we nu."

Voor wat betreft haar andere verantwoordelijkheid 'Financiën' is dat allemaal geïnstitutionaliseerd vertelt Beentjes, "maar juist voor de informatievoorziening zijn de kaders nog volop in ontwikkeling."

Dat heeft ook te maken waarop de bestuurskern van het departement, de concerndirecties en de uitvoeringsorganisaties opereren. "Je ziet ook bij andere departementen met grote uitvoeringsorganisaties dat heel veel mooie dingen diep in de organisatie zijn bedacht, in ons geval bij Rijkswaterstaat of bij het KNMI. Het afgelopen jaar zijn we heel erg aan het nadenken geweest over 'hoe gaan we dat nu IenW-breed met elkaar organiseren?' En daarom ontwikkelen we een IenW-brede visie op IV", aldus Beentjes.

Zwaartepunt

Het zwaartepunt ligt bij de drie bestaande datalabs van Rijkswaterstaat, de Inspectie Leefomgeving en Transport en het KNMI, aldus Delsing. "Die organisaties zijn erg actief waar het gaat om AI en datagestuurd werken. Bij de bestuurskern is er geen datalab. Er is wel een pilot gedaan bij de directie Participatie maar dat is kleinschalig vergeleken met wat er gebeurt bij onze uitvoeringsorganisaties."

Beentjes: "Het neemt niet weg dat we ook binnen de bestuurskern aan het kijken zijn hoe we op beleidsterreinen meer gebruik van data kunnen maken. Ook omdat je ziet dat in de buitenwereld allerlei analyses worden gemaakt op basis van data die je eigenlijk ook zelf zou willen kunnen maken."

Ze geeft een voorbeeld: "In het kader van geluidhinder werken wij op basis van modellen. Op een gegeven moment werden metingen verricht, de data werden geanalyseerd, en daar kwam een andere uitkomst uit dan op basis van het model. Wat op zich niet zo raar is, want een model is altijd maar een model hè? Dat zie je ook vaak bij het Centraal Planbureau, de uitkomst van een model is dikwijls anders dan wat het in werkelijkheid is. Maar, dan zie je dus dat er op twee verschillende manieren wordt gewerkt en dat daar verschillen tussen zitten. Daar komen vragen over, hoe kan dat? Ik denk: hoe meer data je verzamelt, hoe meer je acteert op basis van echte data, hoe beter de informatie, hoe beter je kunt werken en hoe beter het beleid is dat je daarop baseert."

Delsing knikt instemmend, de praktijk wijst het al uit. Ze benadrukt: "We zitten écht nog in de

pilotfase als je het hebt over bijvoorbeeld 'AI en assetmanagement', maar op het gebied van verkeersmanagement zien we al goede resultaten." Ze noemt als voorbeeld een pilot wegininspectie, volledig datagestuurd. "Daarbij speelt de vraag: waar stel je nou het meest optimaal wegininspecteurs op, zodat je een zo kort mogelijke aanrijdtijd hebt? Iedereen snapt dat als je vijf minuten eerder ter plaatse bent in geval van een incident, dat dit enorme voordelen heeft als je denkt aan files, bereikbaarheid en doorstroming."

Overigens, ze is vol lof over de stappen die Rijkswaterstaat al heeft gezet op het gebied van verkeersmanagement. Ze glimlacht: "Ik weet nog wel toen ik ging inventariseren, dat ik na een paar dagen *tabben en scrollen* dacht: die staan behoorlijk vooraan de rij als het gaat over *state-of-the-art*."

Op het kerndepartement zelf kan AI wellicht helpen bij administratieve processen, veronderstelt Beentjes. "Ik zie dat vooral in allerlei routinematige handelingen waar je robotisering zou kunnen toepassen. Als je iets zonder na te denken kunt uitvoeren, dan kan een robot dat ook. En die robots worden steeds slimmer, dus je kunt daar steeds meer gaan inbrengen. Je verkleint de foutkans en tegelijk speel je er capaciteit mee vrij voor dingen waar je het menselijk brein voor nodig hebt."

Kwaliteit

Delsing: "Robotisering past ook in wat genoemd wordt *dull, dirty and dangerous work*. Ik zeg wel eens tegen collega's: beschouw het maar als je eigen junior medewerker. Technologie is altijd ondersteunend aan mensen, mensen zijn nog steeds in de *lead*. Maar AI kan helpen om de kwaliteit van het werk te verbeteren. AI kan écht goed camerabeelden analyseren, dus laten we daar dan ook serieus naar kijken, bijvoorbeeld door de inzet van drones."

Ze vertelt dat er met betrekking tot kaderstelling regelmatig overleg is met de ministeries van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties en Justitie en Veiligheid, onder meer over 'mensgerichte AI' en kennis delen. Ook heeft ze hoge verwachtingen van de samenwerking met de Nederlandse AI Coalitie, "juist ook omdat je alleen sneller gaat, maar samen verder komt!"

"Privacy vraagstukken spelen bij ons soms minder omdat bijvoorbeeld bij assetmanagement de mens niet altijd direct in beeld is als het gaat om AI-toepassingen. Maar, als je een project doet, moet het altijd *AVG-proof*

zijn. Daar zijn we echt heel helder in!”

“Kunnen we sluizen beter laten functioneren met continue monitoring, kunnen we bruginspecties doen met drones en camerabeelden? Kunnen we iets met zwerfafval en AI? Dat zijn allemaal ideeën die leven. Ik denk dat het goed is dat we pilots doen, we pakken één sluis, we gaan het gewoon eerst eens proberen, dan evalueren en dan de volgende stap”, aldus Delsing.

Beentjes: “De ontwikkelingen gaan best snel, maar je moet ook wel goed nadenken als Rijksoverheid, hoe je dat dan toepast en wat je wel en wat je niet doet. We willen het stapsgewijs goed doen en op basis van ervaring het steeds verder brengen. Dat kan met AI-toepassingen ook heel goed.”

A portrait of Petra Delsing, a woman with short, curly brown hair, smiling slightly. She is wearing a blue top. The background is a soft, out-of-focus grey.

*“AI kan helpen om de
kwaliteit van het werk
te verbeteren”*

Petra Delsing is sinds augustus 2019 kwartiermaker artificiële intelligentie bij het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat.